

BLEV IKKE TRYKT. Tegningen af Henry Kissinger skulle have ledsaget en tekst, der anklagede USA's tidligere udenrigsminister for krigsforbrydelser. Den blev censureret bort, men tegneren David Levine fik den senere bragt i Village Voice sammen med en artikel, der handlede om, at New York Times ikke turde bringe den. Illustration: David Levine (fra bogen)

BLEV TRYKT. Richard Nixon var, som tegneren Seymour Chwast udtrykte det, en karikaturtegners drøm. Her konstaterer han, at 'valle fingre peger på den skyldige'. Illustration: Seymour Chwast (fra bogen)

BLEV TRYKT. Richard Nixons kraftige kæber og markante hårgrense gjorde ham let at karikere - sammen med hans store næse. Her er den noget længere end sædvanligt, formet som Vietnam. Illustration: Robert Pryor (fra bogen)

På hver sin side af strengen

Den amerikanske tegner og art director Jerelle Kraus har udgivet en bog med tegninger fra New York Times gennem fire årtier - både de tegninger, der blev trykt, og dem, der blev dømt ude. Hvor går grænsen mellem, hvad der gennem tiden er endt i USA's mest hæderkronede avis, og hvad der blev censureret ud?

INTERVIEW

I 1979 sad Jerelle Kraus på New York Times og manglede en tegner til et essay, der groft sagt hængte USA's tidligere udenrigsminister Henry Kissinger ud som en afskyldig krigsforbryder. Jerelle Kraus var netop begyndt som art director på avisen. Hun havde ansvar for at bestille - og nogle gange selv tegne - illustrationer til avisens berømte op-fald-side. Her lagde avisen spalteplads til kommentar, essay og læserbrev fra skribenter udefra.

JENS LEMLER

Den daglige side var op gennem 1970'erne blevet en kæmpesucces som modsvaret til New York Times' egne redaktørers meninger, som den var trykt overfor (op-fald er en forkortelse af 'opposite the editorial page').

En af de skarpeste kunstnerne, hun kunne komme i tanker om, var tegneren David Levine. Han illustrerede blandt andet fast avisens bogtillæg. Jerelle Kraus var ivrig efter at få ham til at bide på, så hun gav ham frie tøjler. Under alle omstændigheder, tænkte hun, kunne han ikke tegne noget, der var værre end beskyldningerne i teksten.

Hun modtog en fantastisk tegning. Den forestillede Henry Kissinger nøgen, set bagfra, hvor alle hans formodede slyngestregere rundt om i verden var tåvotret med landgrænser, granater, bloddryppende hjerner og andre symboler, der klæbede til hans hud.

Hun viste begejstret tegningen til en redaktør, som omgående udbød:

«Den er forfærdelig. Jerelle Kraus prøvede at forsvare tegningen. Hvis de nogle balder var problemet, udbød hun, kunne man nøjes med at bringe tegningens øverste del. Og, indvendte hun, den var lang ventetide mod Kissinger end teksten.

Redaktøren snurrede rundt i kontorstolen med et frys. Diskussionen var slut. Jerelle Kraus måtte krybe tilbage og fortælle kunstneren, at hans tegning aldrig ville blive trykt i New York Times.

«Situasjonen lærte mig helt håndfast, hvor stærk den højre hjernehalvdel er. Du kan skrive næsten hvad som helst, uden at folk mener, du er glet over strengen. Men tegninger rammer et område, hvor logisk tænkning ikke længere gælder. Du når meget hurtigt en grænse - enten hos redaktører eller hos læsernes, siger Jerelle Kraus.

Jødestjerner og Saddam
Det er tegninger fra begge sider af den grænse, Jerelle Kraus præsenterer i en

bog med titlen 'All the Art That's Fit to Print (And Some That Wasn't)'. De 260 sider viser både illustrationer, der røg lige i New York Times - om end ofte under dårlige, og tegninger, som redaktører bestemte ude, og som derfor aldrig blev trykt.

Så hvor går grænsen mellem, hvad der gennem tiden er endt i USA's mest hæderkronede avis, og hvad der blev censureret ud?

Under Israels krig i Libanon i 1982 tegnede kunstneren Mark Podwal en israelsk kampvogn. Dens kanyon var en jødisk, syvarmet lysstige. Redaktørerne kasserede den. De mente, den ville puste til jødehad - lige meget om man kunne kritisere Israels fremfærd i krigen eller ej.

En anden tegning med jødisk reference slap til gengæld igennem. Den skulle illustrere, at pengemanden algot, hvem der bliver kandidater ved de amerikanske valg, i motivet putter en kvindehånd en søddel i en stemmeurne. Omkring håndledet sidder et jøvelarmbånd. Kigger man grundigt efter, er diamanterne tegnet, så de ligner jødestjerner. Ingen redaktører havde opdaget, at illustrationen underbyggede en ældgammel fordom om jøder som strenge konspirationssmagere. Og læserne anklagede straks New York Times for antisemitisme.

Fra arabisk side udfølte en illustration stor ballade op til den første Golfkrig i 1991. Under overskriften 'Menneskets afstamning' viste illustrationen en baglæns udviklingslinje. Den gik fra en nydelt vestlig mand i jakkesæt over aber til en slange og på laveste darwinistiske udvik-

lingstrin Saddam Hussein. New York Times endte med at undskyde over for læser med arabisk baggrund.

«Dybset set afhænger grænsen ofte af personer - altså hvilken redaktør, der sidder i stolen, og hvad vedkommende har af præferencer. Men der er også generelle tabure. Når det handler om israelere og arabere, jødedom og islam, er der selvsagt en stor følsomhed. Og jeg har også oplevet,

at en tegning til en tekst om japanske biler blev censureret, fordi den viste en japansk gartner i en zenhave. Japanske gartnere er en klische i USA, og redaktører kan ikke lide stereotyper - nogle gange selvfølgelig med god grund», siger Jerelle Kraus.

«Men generelt frygter redaktører i for høj grad at ryste læseren. De kan grine ad en tegning og elske den og sige, at den er vidunderlig. Men to sekunder senere konstaterer de: Læserne vil misforstå. Og så er den ude.

I sin bog nævner hun især én person, Howell Raines, som mange af senere måtte forlade posten som chefredaktør på New York Times efter Jayson Blair-skandalen i 2003, hvor en journalist havde fasket med bilder og ligefrem opdigtet artikler til avisen.

Da Howell Raines i 1990'erne redigerede avisens debatsider, lagde han ud i alle illustrationer, der havde den mindste reference til sex.

«Hans fantasi blev sat i gang af en illustration og skabte så sit eget billede, der ikke på nogen måde var i strøget. Det er meget svært at undgå seksuelle referencer, når alt, hvad der er mere lodret end vandret, bliver set som en fallos, griner Jerelle Kraus.

Eksempelvis bandlyste Howell Raines avisens eksposterte, amerikanske firmaer og forretningsmænd i udlandet nyder godt af. Tegningen forestillede en ko med et sortbroget mønster, der fulgte USA's landegrænser.

Nedover i motivet står en forretningsmand i jakkesæt. Han sutter på Florida, som om det var patten på et ryg. Men i redaktørens øjne lignede landtangen en penis, og han dømte den ude.

Homoseksuel oralsex går ikke an på New York Times' debatsider.

Mødet med Nixon

Bogens viser New York Times' tegninger fra fire årtier. Det er især de politiske karikaturtegninger, der springer i øjnene. Og - jo mere vi nærmer os nutiden - måske især manglen på politisk satire.

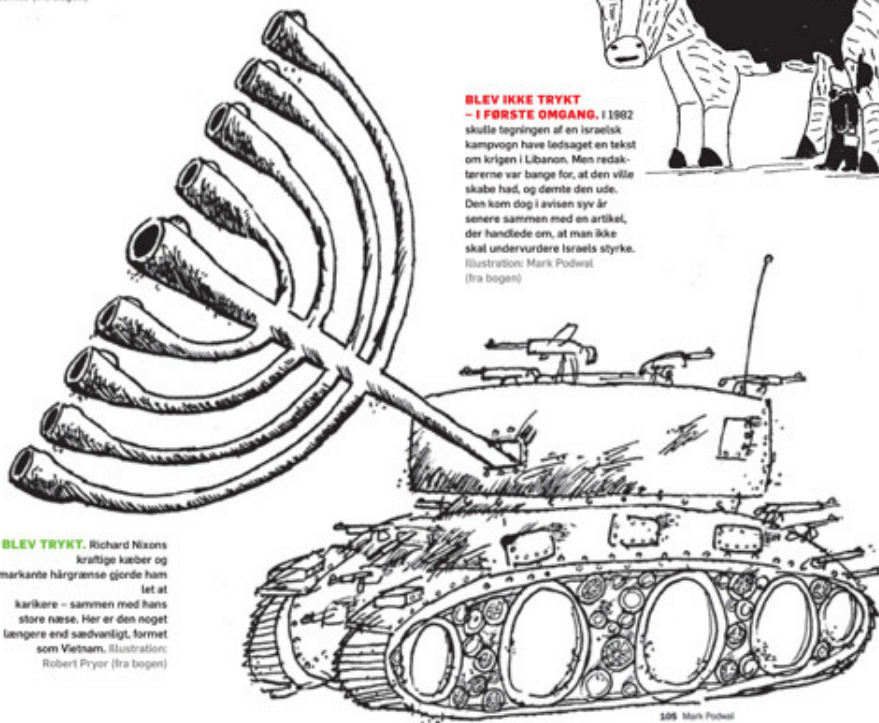
I 1970'erne var det oplagte øjeblik selvfølgelig Richard Nixon. Allerede inden Nixon trådte tilbage på grund af Watergate-skandalen i 1974, tegnede stjerneillustratorer som Brad Holland og Seymour Chwast ham - for eksempel som et anstig

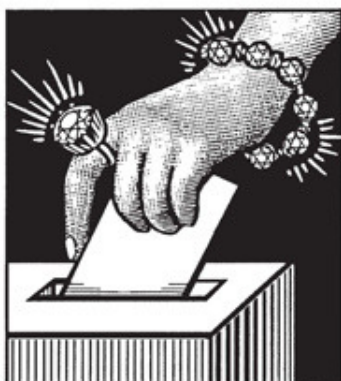
BLEV TRYKT. Tegningen af 'Menneskets afstamning' med Saddam Hussein som det absolutte udgangspunkt var lidt for darwinistisk efter mange læsers mening. De klagede til avisen. (Illustration: David Levine (fra bogen))

BLEV IKKE TRYKT - I FØRSTE OMGANG. I 1992 skulle tegningen af en israelisk kampvogn have ledsaget en tekst om krigen i Libanon. Men redaktorerne var bange for, at den ville skabe had, og dermed ude. Den kom dog i avisen syv år senere sammen med en artikel, der handlede om, at man ikke skal undervurdere Israels styrke. (Illustration: Mark Podwat (fra bogen))

BLEV TRYKT. Richard Nixons kraftige kæber og markante hårgrænse gjorde ham let at karikere - sammen med hans store næse. Her er den noget længere end sædvanligt, formet som Vietnam. (Illustration: Robert Pryor (fra bogen))

BLEV TRYKT. Richard Nixon var, som tegneren Seymour Chwast udtrykte det, en karikaturtegners drøm. Her konstaterer han, at «alle fingre peger på den skyldige». (Illustration: Seymour Chwast (fra bogen))

BLEV TRYKT. Rige pengemænd afgør, hvem der bliver kandidater ved amerikanske valg, var budskabet i teksten. Desværre tegnede illustratoren juvelerne, så de lignede jødestjerner, og tegningen vakte ramaskrig. (Illustration: Ner Beck (fra bogen))

fuldt af pegende hænder, der udpegede den skyldige. Eller med Nixons kolossale næse formet som Vietnam.

Selv mange år efter sit fald var Nixon et yndlingsoffer. Hans fysik var så karakteristisk, at folk genkendte ham, selv om man kun tegnede hans hårgrænse. Og så afslyede han pressen, hvilket gjorde ham til et endnu mere yndet offer.

I 1985 - ni år efter sit fald - skrev Nixon et indlæg i New York Times, hvort han rådede præsident Ronald Reagan til at mødes med Sovjetunionens leder mindst én gang om året. Jerelle Kraus besluttede selv at tegne ekopræsidenten. Hun havde dybest set Nixon ligesom de fleste andre fra sin generation. Men hun tegnede ham på en neutral, ikkeforvrænget måde i en omfavelse med Sovjetunionens leder, Bresnev.

Næste dag ringede telefonen. Det var Richard Nixon. Han sagde, at han beundrede hendes tegning. Og han ville høre, om han måtte få originalen. Til gengæld ville han give hende en signeret udgave af sine memoarer.

Mogensen efter troppede hun op på en adresse i New York. For enden af en lang hall så hun en der uden narreskilt. Hun bankede på tre gange, holdt en pause og bankede igen, som hun havde læst beskrevet på. Og så trådte hun ind på Richard Nixons kontor.

«Du jeg så ham komme imod mig fra den fjerne ende af det gigantiske rum, kunne jeg ikke lade være med at studere hans træk, som jeg havde tegnet dem. Det går tilbage til en primitiv følelse af, at når

du tegner noget, ejer du det på en måde også. Men jeg følte en sympati for hams, siger Jerelle Kraus.

«Tegneren Brad Holland sagde på et tidspunkt, at han til sidst identificerede sig med Nixon, fordi han følte, at de begyde to gik gennem livet uden at blive forstøjet. Selv om du afskyr dit motiv, får du et forhold til ham, hvor du næsten har empati.

Obama som abe
I bogen viser Jerelle Kraus en hel buket af forskellige motiver af Nixon. Ingen andre politikere er blevet karikeret lige så meget. Og i de senere år er Op-fid-siden nærmest blevet renset for karikaturer.

New York Times har altid markedsført sig som den rene, upartiske og saglige journalistiks højborg. Og selv om tegningerne netop illustrerer subjektive indlæg fra skribenter udefra, har redaktører med tiden fygtet, at læserne vil optage satiriske tegninger, som om avisen har politisk slagside.

I begyndelsen, da Op-fid var et nyt fænomen, var der ingen regler. Med tiden blev det så mere overvåget og mindre rykskabsende. Der er et stort pres fra redaktorerne for at lave illustrationer realistiske og bogstaveligt, så de kun siger, hvad ordene siger. Mens jeg mener, at kunsten er at skabe et æstetisk mellemrum til de udtryksformer uden at gøre tegningen underlegen i forhold til teksten», siger Jerelle Kraus.

I bogens tekster formenter man, at Jerelle Kraus går ind for kolossal kunstne-

risk frihed. At hun selv ville have dømt meget få tegninger ude og dybest set foretager avisredaktørernes paranoia. Men tegningen med juveler formet som jødestjerner ville hun eksempelvis godt have været foruden, fordi den har en ubehagelig historisk reference. Og hvis hun skal

nævne et aktuelt eksempel, er det en tegning - ikke fra New York Times, men fra tabloidavisen New York Post. Avisen trykte en vittighedstegning, kort efter at en løsluppen chimpansé var blevet skudt i New York - og efter at præsident Barack Obama havde fået vedtaget sin hjælpe-

pakke til den amerikanske økonomi. På tegningen skyder to politibetjente en abe, mens en af dem siger: «He må finde en anden, der kan skrive den næste hjælpepakke».

Jerelle Kraus kalder tegningen modbydelig.

«Den forudsiger, at præsidenten vil blive skudt, hvilket er noget, de fleste har været bange for ville ske, siden han blev nomineret. Og så spiller den på en gammel og pjaltig fordom om, at sorte er så sammenhængende med abers», siger hun. «I det hele taget byder jeg mig ikke meget om vittighedstegninger. De har tit noget plat over sig, mens kunstneriske illustrationer har et dybere lag og en mening, som får læserne til at tænke. Nogle gange støder de så også læserne, hvilket jeg til gengæld ikke mener er problematisk overhovedet».

Som da hun i 1960'erne hyrede selveste Günther Grass til at tegne til en rapport om giftstoffet dioxin, der gav misdannelser hos fostre.

Grass tegnede ikke en baby, men en plastrække, der fik låret armen af. Alligevel skrev en læser i et hærdsirrende brev til avisen:

«Det forvrængede barns ansigt og misdannede krop ødelægger min morgemand og hjemmet min dag».

Alle the Art That's Fit to Print (And Some That Wasn't) af Jerelle Kraus er udkommet på Columbia University Press og kan købes via amerikanske netboghandlere.

janis.larsen@post.dk